

6. říjen – Mezinárodní den geodiverzity

Karel Drbal

Mezinárodní den geodiverzity byl schválen 22. listopadu 2021 Generální konferencí UNESCO v Paříži. Jeho vznik podpořilo 193 členských států na základě návrhu Mezinárodní unie geologických věd (IUGS) a dalších vědeckých organizací. Šestý říjen byl tedy trvale vyhlášen Mezinárodním dnem geodiverzity počínaje rokem

2022. Organizace spojených národů předkládá podněty k vyhlášení mezinárodních dnů s cílem zvýšit povědomí veřejnosti o dané problematice. UNESCO se chystá jako vyhlášovatel do budoucna využít Mezinárodní den geodiverzity především k propagaci cílů Agendy pro udržitelný rozvoj 2030.

Ledovcová jeskyně Terma na Špicberkách. Foto Petr Zajíček, soukromý archiv

Neživá příroda nesmí zůstat stranou

Termín biodiverzita je v současné době poměrně dobře známý. Zahrnuje biologickou rozmanitost a množství ochranných programů je ve světě zaměřeno na její udržení. Pojem geodiverzita je daleko méně populární. Představuje totiž veškerou neživou přírodu jak na povrchu, tak i uvnitř planety. Geodiverzita je základní platformou pro

rozvoj a udržení biodiverzity. Pod pojem geodiverzita můžeme zahrnout nejen horniny, minerály, sedimenty, půdy, fosilie a krajinné útvary, ale i hydrologické útvary, jako jsou oceány, moře, jezera a řeky. Termín zahrnuje také procesy, které tyto prvky vytvářejí a upravují. Člověk neživou přírodu využívá, aniž by si příliš uvědomoval rozsah poskytovaných zdrojů. Voda je pro člověka nejenom životní potřebou, ale také dopravní cestou, zdrojem energie a surovinou. Po dlouhá

tisíceletí lidstvo využívá surové či upravené horniny pro stavbu obydlí a životní infrastruktury, minerály jsou stále důležitější surovinou se širokým spektrem využití. Bez kovů si dnes nedokážeme prakticky představit rozvoj civilizace. Půda zase umožnila rozvoj zemědělství a obživu miliard lidí na všech kontinentech. Fosilní objekty nejsou jen zdrojem poučení pro paleontology, ale ložiska uhlí, ropy a plynu byly a stále jsou významným zdrojem energie a jedním z faktorů rozvoje

současné společnosti. Člověk v přírodních útvarch hledá nejen svou surovinovou základnu, ale stále více si uvědomuje potřebu jejich ochrany. Díky tomu vznikají v současné době v různých částech planety světové i národní geoparky.“ Jsou vyhlášována nová chráněná území zahrnující nejen jednotlivé geologické prvky, ale i celé krajinné celky. V neposlední řadě je geodiverzita v podobě krajinných útvarů také zdrojem inspirace pro řadu umělců a jejich tvorbu.

Důležitá pro všechny formy života

Cílem Mezinárodního dne geodiverzity je především zvýšení povědomí o vazbách mezi neživou složkou přírody a všemi formami života. Je to příležitost ukázat, jak určitý stupeň vzdělání v geologických vědách může poskytnout lidstvu řešení naléhavých problémů, jako je zmírňování změny klimatu, zodpovědná těžba surovin, ztráta biologické rozmanitosti, snižování rizika katastrof i eroze půdy včetně řešení dalších faktorů, na kterých stojí lidská populace. V oblasti zvýšení povědomí veřejnosti se předpokládá zapojení nejen odborných orgánů a institucí, ale i výzkumných ústavů a vysokých škol. Šestý říjen 2022 je startovním rokem tohoto mezinárodního dne. Předpokládáme, že jej do budoucna využijí nejen nadnárodní a státní instituce, ale i řada soukromých a nevládních organizací.

Správa jeskyní České republiky se postavila na pomyslnou startovní čáru a připravuje již pro rok 2022 informační kampaň s cílem představit veřejnosti jeskyně jako přirozenou součást neživé přírody a současně prezentovat přírodní hodnoty České republiky, význam ochrany jeskyní a krasu, historický význam jeskyní pro člověka, výsledky monitoringů a výzkumů a zásady péče o tyto přírodní fenomény. U příležitosti Mezinárodního dne geodiverzity byla ve spolupráci s Mendelovou univerzitou v Brně a Ústavem struktury a mechaniky hornin Akademie věd ČR Praha zorganizována v Hranicích veřejná přednáška Hranická propast očima geologů. S výsledky svých výzkumů veřejnost seznámili geologové Milan Geršl, Josef Stemberk, Jakub Stemberk, Miloš Bristenský a Filip Hartvich. Nosným tématem byla pochopitelně nejhlubší zatopená propast světa, ale posluchači měli možnost získat i informace o tektonických procesech v zemské kůře a jejich projevech na území České republiky i o vlastní práci geologů a jejím významu. V týdnu od 3. do 10. října byly na správách jeskyní doplněny texty

Zátoka Hornsund, Špicberky. Foto Petr Zajíček, soukromý archiv

Stopy dinosaurů, Sataplia, Gruzie. Foto Petr Zajíček, archiv SJČR

průvodců ve zpřístupněných jeskyních o informacích k Mezinárodnímu dni geodiverzity, v jejichz areálech byly umístěny bannery informující o cílech a významu tohoto dne. K propagaci byl využit i mediální prostor.

Den 22. květen se po celém světě již od roku 2000 slaví jako Mezinárodní den biologické

rozmanitosti. Tento den nám připomíná, jaký význam má pro lidskou společnost i planetu biodiverzita, tedy přírodní bohatství zahrnující rozmanitost všech genů, druhů i ekosystémů. A 6. říjen jako Mezinárodní den geodiverzity tyto oslavy nejen doplní, ale poukáže na nedílný vztah živé a neživé přírody. ■